

دانشگاه قم
دانشکده حقوق

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی

عنوان:

**حقوق محکومان به مجازات های بدنی و سالب حیات در
مرحله ی اجرای مجازات با توجه به متون اسلامی و حقوق
کیفری ایران**

استاد راهنما:

دکتر محمد خلیل صالحی

استاد مشاور:

دکتر عادل ساریخانی

دانشجو:

عفت عزیزی

تابستان 91

تقدیم به

پدر و مادر عزیزم

|

تشکر و قدردانی:

حمد و سپاس خاص خداوندی است که توفیق تلاش در راه کسب دانش و معرفت را به بشریت ارزانی نمود. در اینجا بر خود لازم دانسته از تمام اساتید بزرگوار به ویژه اساتید دوره کارشناسی ارشد که سالها زحمت هدایت اینجانب در عرصه علم و کسب فضایل اخلاقی را به دوش کشیدند، کمال سپاس را به جای آورم.

از استاد فرزانه جناب آقای محمد خلیل صالحی که سمت راهنمایی را در این پژوهش بر عهده داشتند، کمال تشکر را دارم. از خداوند متعال برای ایشان طول عمر و صحت و سلامت را خواستارم.

از استاد گرانمایه جناب آقای دکتر عادل ساریخانی، مشاور این پژوهش که مرا مورد لطف و عنایت خویش قرار دادند، تشکر می کنم.

چکیده

در این پژوهش به دنبال تبیین حقوق محکوم در مرحله اجرای مجازاتهای بدنی و سالب حیات بوده ایم. دغدغه تضمین دادرسی عادلانه در آخرین مرحله فرایند دادرسی کیفری، مقتضی اعطا و اجرای حقوق محکوم است. از آنجا که مرحله اجرا، زمان تسلط عینی دستگاه قضایی بر مجرم بوده و علیه این فرد محکومیت قابل اجرا صادره شده، نیاستگی نسبت به سرنوشت او در ید ماموران و مقامات اجرایی بی توجه بود و بایستی با تضمین حقوق انسانی وی، موجبات وصول به اهداف مجازات را فراهم نمود. در این پژوهش در پی آنیم تا حقوقی را که در متون فقهی و نظام کیفری بیان شده، در قالبهای جدیدی بررسی و نقاط قوت و ضعف نظام حقوقی کشور را مورد ارزیابی قرار دهیم.

پژوهش به صورت توصیفی و تحلیلی و جمع آوری مطالب به شیوه کتابخانه ای است.

حق حیات، حق احترام و اجرای علنی مجازات تنها در برخی موارد، سهولت در اجرای مجازات و جواز بی حسی در اجرای برخی مجازاتها و استیفای حقوق مالی مهمترین حقوق محکوم در مجازاتهای بدنی و سالب حیات است.

کلید واژه: حقوق محکوم، مجازات سالب حیات، مجازات بدنی، مرحله اجرای مجازات.

فهرست مطالب

1	مقدمه
1	موضوع پژوهش
1	اهمیت پژوهش
2	اهداف پژوهش
2	سوال های پژوهش
2	فرضیه های پژوهش
3	پیشینه پژوهش
3	سامانه پژوهش
5	فصل اول: کلیات
6	مبحث اول: تعاریف
6	گفتار اول: تعاریف لغوی
6	بند اول: تعاریف لغوی محکوم
	بند دوم: تعاریف لغوی مجازات بدنی
6	بند سوم: تعاریف لغوی مجازات سالب حیات
7	گفتار دوم: تعاریف اصطلاحی

- 7..... بند اول: تعریف اصطلاحی محکوم
- 8..... بند دوم: تعریف اصطلاحی مجازات بدنی:
- 8..... بند سوم: تعریف اصطلاحی مجازات سالب حیات
- 9..... مبحث دوم: پیشینه حقوق محکوم در مرحله اجرای مجازات بدنی و سالب حیات:
- 16..... مبحث سوم: مبانی نظری حقوق محکوم و اصول حاکم بر مرحله اجرای مجازات
- 16..... گفتار اول: کرامت انسانی
- 20..... گفتار دوم: عدالت؛ مبانی حقوق محکوم
- 22..... گفتار سوم: سودمندی اعطا و اجرای حقوق
- 23..... گفتار چهارم: رعایت اصل قانونی بودن مجازات در رابطه با حقوق محکوم علیه
- 26..... بند اول: نقض تقنینی اصل قانونی بودن در مرحله اجرا
- 31..... بند دوم: نقض اجرایی اصل قانونی بودن در مرحله اجرای مجازات
- 32..... گفتار پنجم: رعایت اصل شخصی بودن مجازات در ارتباط با حقوق محکوم علیه
- 34..... فصل دوم:
- 34..... حقوق مشترک محکومین به مجازات بدنی و سالب حیات
- 34..... در مرحله اجرای مجازات
- 36..... مبحث اول: توجه به حق حیات در وضعیت بارداری:
- 39..... مبحث دوم: حق احترام محکوم

- 41 گفتار اول: احترام به شخصیت معنوی محکوم و حرمت اهانت:.....
- 42 گفتار دوم: احترام به حیثیت محکوم؛ چالش اجرای علنی مجازات
- 43 بند اول: ادله مخالفین اجرای علنی مجازات
- 45 بند دوم: ادله موافقین اجرای علنی مجازات
- 57 گفتار سوم: احترام به جنسیت محکوم.....
- 59 گفتار چهارم: احترام به محکوم بعد از اجرای مجازات
- 61 مبحث سوم : حق سهولت در شیوه اجرای مجازات.....
- 63 گفتار اول: امکان بی حس نمودن عضو در مرحله اجرای مجازات.....
- 76 فصل سوم: بررسی حقوق اختصاصی محکومین به مجازات بدنی و سالب حیات .
- 77 مبحث اول: بررسی حقوق اختصاصی محکوم به مجازات بدنی
- 77 گفتار اول: حق حیات
- 78 بند اول : توجه به وضعیت جسمانی ورعایت اصول بهداشتی.....
- 82 بند دوم: تقویت قوای جسمانی؛ حق استفاده از غذاهای مقوی قبل از اجرای حکم
- 87 بند سوم: توجه به شرایط آب وهوایی در اجرای مجازات
- 88 بند چهارم: توجه به حق حیات در تعیین کیفیت و ابزار اجرای مجازات
- 90 بند پنجم: استفاده از نیروی آموزش دیده
- 91 گفتار دوم: توجه به حقوق مالی محکوم در مجازات بدنی

- 93مبحث دوم: بررسی حقوق اختصاصی محکومین به مجازات سالب حیات.....
- 93گفتار اول: توجه به حق حیات در مجازاتهای سالب حیات.....
- 93بند اول: پذیرش انکار بعد از اقرار:.....
- 97بند دوم: فرار محکوم از محل اجرای مجازات.....
- 98بند سوم: فرار شهود.....
- 100گفتار دوم: توجه به حق احترام محکوم در مجازات سالب حیات:.....
- 100بند اول: حقوق مذهبی محکوم.....
- 102بند دوم: احترام به آخرین تقاضاهای محکوم.....
- 103بند سوم: احترام به وضعیت جسمی و روانی محکوم.....
- 104گفتار سوم: حقوق مالی محکوم به مجازات سالب حیات.....
- 105بند اول: رد فاضل دیه در قصاص مرد به سبب قتل زن.....
- 110بند دوم: رد فاضل دیه در شرکت در قتل.....
- 113بند سوم: حقوق مالی در حالت تعدد اولیای دم.....
- 117بند چهارم: حقوق مالی غیر مستقیم با توجه به وضعیت خاص اولیای دم.....
- 125بند پنجم: استیفای حقوق مالی قبل از قصاص.....
- 134گفتار چهارم: حق محکوم در مرحله بعد از اجرای مجازات:.....
-بند اول: حق تصمیم گیری راجع به اعضا برای بعد از اجرا(اهدا یا فروش عضو):
- 135

136 بند دوم: حق پیوند عضو مقطوع:

141 نتیجه گیری

145 راهکارها و پیشنهادات

146 فهرست منابع و مآخذ

مقدمه

موضوع پژوهش

امروزه عادلانه بودن دادرسی از مهمترین معیارهای سنجش صحت دادرسی، به ویژه دادرسی کیفری است. چنین معیاری می‌باید در تمامی مراحل دادرسی، چه قبل از محاکمه، چه حین محاکمه، و چه مرحله بعد از محاکمه مورد توجه قرار گیرد. در این میان رعایت معیارهای دادرسی عادلانه در مرحله اجرای مجازات از اهمیت بسزایی برخوردار است. مرحله اجرای مجازات، آخرین مرحله فرایند دادرسی کیفری به شمار می‌آید. اینجا جایگاه نمود عینی تمام تلاش‌های صورت گرفته در مراحل سابق است، که از یک سو، موثر در سرنوشت محکوم و از جانب دیگر، مرتبط با حفظ نظم اجتماع است. مهمترین نمود دادرسی عادلانه در این مرحله، رعایت حقوق محکوم علیه است. این حقوق از آنجا ناشی می‌شود که محکوم نیز انسانی چون دیگر افراد جامعه بوده و اگرچه به دلیل رفتار غیر قانونی و خلاف شئون اجتماعی، مستحق کیفر و مجازات است، لیکن شأن وجودی و کرامت انسانی وی ایجاب می‌کند از آسیب و آزار و اذیت بیش از آنچه به واسطه مجازات متحمل می‌شود، در امان باشد. به همین سبب است که امروزه در اکثر قوانین کیفری این امر ملحوظ و مورد توجه می‌باشد. در این تحقیق تلاش خواهیم کرد تا به بررسی حقوق محکوم در نظام فقهی اسلام و نیز حقوق کیفری ایران پرداخته و میزان توجه این دو نظام حقوقی به این مسأله را مورد ارزیابی قرار دهیم.

اهمیت پژوهش

از آنجایی که مجرم فردی است که خارج از چهارچوب قانونی جامعه عمل نموده و بدین سبب در معرض فشار اجتماعی است و گاه ممکن است مورد اجحاف و ستمی بیش از آنچه مستحق آن است، قرار گیرد، لازم است تدابیری اندیشیده شود تا از چنین فشارهایی رهایی یابد. خصوصاً زمانی که چنین فشارهایی از جانب قانونگذار یا دستگاه قضائی باشد. از سوی دیگر، کرامت ذاتی هر فرد انسانی اقتضا دارد که با وی به شیوه‌ای انسانی رفتار شود و لو اینکه چنین فردی مجرم بوده و مهمترین ارزش‌های اجتماعی را زیر پا نهاده و بدین جهت

مطروح واقع شده باشد. این پژوهش از آنجایی که مستقلاً به بررسی حقوق محکوم در مرحله اجرا پرداخته، در خور توجه است. تبیین این حقوق و تحلیل جایگاه قانونی آن، مورد اهتمام جدی این پژوهش است.

اهداف پژوهش

در این پژوهش در پی آنیم تا حقوقی را که در متون فقهی برای محکوم مقرر شده و در اکثر موارد در حقوق کیفری نیز وارد شده، شناسایی و در قالبهای جدیدی معرفی کرده و خلا قانونی در زمینه حقوق محکوم نیز بررسی شود.

سوال های پژوهش

سوال های پژوهش عبارتند از:

- 1- به لحاظ فقهی و حقوقی محکومین به مجازات های بدنی و سالب حیات از چه حقوق مشترکی برخوردارند؟
- 2- آیا محکومین به مجازاتهای بدنی و سالب حیات از حقوق اختصاصی نیز متمتع می گردند؟

فرضیه های پژوهش

در رابطه با سوال های مذکور فرضیه های ذیل قابل طرح است:

- 1- متون فقهی و نظام حقوق کیفری، حقوق قابل توجهی نظیر حق حیات و حق احترام را برای محکوم به مجازات بدنی و سالب حیات در نظر گرفته است.
- 2- علاوه بر حقوق مشترک، محکومین به مجازات بدنی و سالب حیات از برخی حقوق اختصاصی نیز برخوردارند.

پیشینه پژوهش

در زمینه اجرای احکام کیفری کتابهای بسیاری به رشته تحریر درآمده است، مانند حدود و نحوه اجرای آن در محاکم قضائی ایران (رضا مسعودی فر)، نحوی اجرای احکام حدود (معاونت آموزش و تحقیقات قوه قضائیه)، اجرای احکام کیفری (دکتر بهرام بهرامی). همچنین مرتبط با این موضوع، پایان نامه هایی نیز وجود دارد، مانند بررسی فقهی و حقوقی اجرای احکام کیفری (همت الله طاهری نژاد دلداری)، امکان و نحوه اجرای مجازاتهای تبعید، صلب و نفی بلد در حقوق کیفری ایران (آزاده کباری)، مجازات بدنی اسلامی از منظر نظام بین المللی حقوق بشر (محمد ابراهیمی)، بررسی حقوق محکوم در مرحله اجرای حکم (بهر روز بیات). در برخی از این کتب و پایان نامه ها به اختصار اشاراتی به حقوق محکوم علیه شده است. اما در مورد حقوق محکوم به مجازات بدنی و سالب حیات به طور خاص، در مرحله اجرای مجازات، نگارنده سابقه ای مشاهده ننموده است.

سامانه پژوهش

موضوع اصلی پژوهش حاضر تبیین حقوق محکومین به مجازاتهای بدنی و سالب حیات در فقه اسلامی و حقوق کیفری ایران است. جهت روشن شدن بحث، پژوهش در دو فصل تدوین شده است.

فصل اول با عنوان کلیات، شامل سه مبحث تعاریف، مبانی و پیشینه است که در مبحث اول، تعاریف لغوی و اصطلاحی کلید واژه ها است. در مبحث مربوط به مبانی نظری بحث، به سه مبنای کرامت انسانی، عدالت و سودمندی اشاره شده است. در مبحث مربوط به پیشینه، موضوع حقوق محکومین بدنی و سالب حیات در ادوار مختلف تاریخی بررسی شده است.

فصل دوم به حقوق مشترک محکومین به مجازات بدنی و سالب حیات پرداخته و از حق حیات در وضعیت بارداری، حق احترام محکوم، حرمت اهانت، احترام به حیثیت محکوم، چالش اجرای علنی مجازات، احترام به جنسیت محکوم، احترام بعد از اجرای حکم و حق سهولت در شیوه اجرای مجازات بحث نموده است.

فصل سوم به حقوق اختصاصی محکوم به مجازات بدنی و سالب حیات پرداخته است. در حقوق اختصاصی محکوم به مجازات بدنی، به حق حیات و حقوق مالی محکوم توجه شده و در مبحث دوم به حقوق اختصاصی محکوم به مجازات سالب حیات پرداخته و در آن از حق حیات و حق احترام و حقوق مالی بحث نموده ایم.

در پایان نتایج بحث بیان و راهکارها و پیشنهاداتی ارائه شده است.

از آنجائی که نظام فقهی اسلام نظامی بسیار گسترده است، نگارنده لازم می داند متذکر شود که دامنه تحقیق خود را محدود به منابع معتبر فقه شیعه کرده است. همچنین مجازاتهای مدنظر در این تحقیق، مجازات های بدنی و سالب حیات است. حقوق مطروحه نیز گاهی بین مجازات بدنی و سالب حیات مشترک است، که گاهی حق اختصاصی محکوم به مجازات سالب حیات بوده و گاهی مختص به محکومین مجازات بدنی است که به فراخور بیان می گردد.

فصل اول :

کلیات

مبحث اول: تعاریف

گفتار اول: تعاریف لغوی

بند اول: تعریف لغوی محکوم

در لغتنامه دهخدا معانی زیردر باب محکوم ذکر شده است:

امر کرده شده، فرمان داده شده، فرموده شده، حکم کرده شده، فرمان بر و مطیع. کسی که حکم بر ضرر وی صادر شده باشد، داد باخته.^۱

بند دوم: تعریف لغوی مجازات بدنی

مجازات: پاداش دادن، جزا دادن در نیکی و بدی، سزا، کیفر، مشقتی که مقنن به مجرم تحمیل نماید.^۲

غالباً مجازات در پاداش بد بکار می رود.

بدن: تن انسان، جسد انسان، کالبد آدمی را گویند بی آنکه سر را جزیی از آن به حساب آورند، یا دست و پا را. ساختمان کامل یک فرد زنده، مجموعه اعضا و جوارح فرد.^۳

بند سوم: تعریف لغوی مجازات سالب حیات

سالب به معنای تاراج کننده، رباینده و غارتگر (ناظم الاطباء)، زیان رساننده است. سلب ربودن و از بین بردن و انتزاع نمودن است.^۱

1 علی اکبر دهخدا، لغت نامه، (تهران: انتشارات دانشگاه تهران، 1352)، ج 29، ص 555

2 همان، ص 421

3 محمد معین، فرهنگ فارسی، چاپ هشتم، (تهران: انتشارات امیر کبیر، 1371)، ج 1، ص 487

حیات به معنای عمر و زندگی وزیست است. متضاد آن ممات است.^۲

گفتار دوم: تعاریف اصطلاحی

بند اول: تعریف اصطلاحی محکوم

در تعریف حقوقی محکوم گفته اند: آنکه حکم کیفری یا مدنی یا انتظامی به ضرر وی صادر شده باشد. محکوم علیه اصطلاح تفصیلی محکوم است.^۳

محکوم در آیین دادرسی کیفری در دو معنای عام و خاص استعمال شده است. محکوم در معنای عام کسی است که رای به محکومیت وی از سوی دادگاه صالح صادر شده باشد؛ چه این رای قطعی باشد یا غیر قطعی. این استعمال دقیق نیست؛ زیرا تا زمانی که در مورد شخص حکم قطعی صادر نشده باشد، او یک متهم است؛ زیرا ممکن است در مراحل بعدی از اتهام منتسب براءت حاصل نماید.

محکوم در معنای خاص کسی است که رای قطعی به محکومیت وی از سوی دادگاه صالح صادر شده باشد یا اینکه رای محکومیت وی، قطعیت یافته باشد، خواه در واقع مرتکب جرمی شده یا نشده باشد. این معنی از محکوم صحیح به نظرمی رسد؛ زیرا تا زمانی که در مورد فرد حکم قطعی صادر نشده باشد، این امکان وجود دارد که در مراحل بعدی دادرسی تبرئه گردد. صدور حکم غیر قطعی علیه شخص، باعث نمی شود که به او محکوم اطلاق گردد، بلکه صرفاً یک متهم است تا حکم صادره قطعیت یابد.^۴

تفاوت محکوم و متهم در قطعیت حکم است، بدین صورت که در باب متهم هنوز حکمی صادر نشده یا قطعیت نیافته است.

1 علی اکبر دهخدا، ص 582، محمد معین، ج 2، ص 1805

2 علی اکبر دهخدا، ج 19، ص 843، محمد معین، ج 1، ص 1380

3 محمد جعفر جعفری لنگرودی، ترمینولوژی حقوق، (تهران: انتشارات گنج دانش، 1386)، ج 3، ص 3269

4 اصغر احمدی موحدی، اجرای احکام کیفری، چاپ سوم، (تهران: نشر میزان، 1387)، ص 28

اصطلاح محکوم درآیین دادرسی به کار می رود، اگر به کسی این عنوان اطلاق گردد، یعنی فرایند دادرسی در باب وی به اجرا در آمده است، حتی اگر فی الواقع مرتکب جرم نشده باشد. مجرم کسی است که در واقع امر، عمل مجرمانه و ناقض قانون را مرتکب شده است، هر چند موفق شود از الصاق برچسب مجرمانه فرار نماید.^۱

بند دوم: تعریف اصطلاحی مجازات بدنی:

در ترمینولوژی حقوق چنین آمده است:

مجازات بدنی: مجازاتی است که اثر مستقیم آن ایراد لطمه به پیکر مجرم باشد، مانند زدن شلاق.^۲

به اعمال هرگونه صدمه یا آسیب یا ضربه فیزیکی (جسمانی) به یک شخص، به عنوان ضمانت اجرای یک سوء رفتار جنایی یا غیرجنایی، مجازات بدنی گفته می شود.^۳

در این تحقیق، منظور از مجازات بدنی، عنوانی است که بر گروهی از مجازات‌ها اعم از حدی یا تعزیری و قصاصی صادق است و موضوع آنها تمامیت جسمی محکوم است، بدون اینکه به نابودی حیات وی منجر گردد. این مجازات‌ها شامل شلاق اعم از حدی و تعزیری، قطع عضو حدی و قصاص عضو است.

بند سوم: تعریف اصطلاحی مجازات سالب حیات

حقوقدانان تعریفی از عنوان مجازات سالب حیات ندارند. ایشان در ذیل عنوان اعدام یا قصاص به بیان این امر می پردازند. اعدام ازاله حیات بزهکار به سبب جرم در حق الناس (قصاص) یا حق الله (حدود).

1 بهروزبیات، حقوق محکوم در مرحله اجرای حکم، پایان نامه دانشگاه مفید، 1381، ص 20

2 محمد جعفر جعفری لنگرودی، همان، ص 3217

3 محمد ابراهیمی، مجازات بدنی اسلامی از منظر نظام بین المللی حقوق بشر، پایان نامه دانشگاه مفید، 1385، ص 7

منظور از مجازات سالب حیات، مجازاتی است که منجر به نابودی رشته زندگی فرد و مرگ می گردد و عمدتاً بر عضوی مانند سر اعمال می شود. این مجازات شامل اعدام، قصاص، رجم، صلب و قتل است.

بایستی توجه داشت که مجازات سالب حیات نیز نوعی مجازات بدنی است که به جهت نتیجه خاصش در دسته بندی مجزایی مورد توجه قرار می گیرد.^۱

مبحث دوم: پیشینه حقوق محکوم در مرحله اجرای مجازات بدنی و سالب

حیات

در دوره انتقام خصوصی و جنگهای خصوصی، درازای قتل یک نفر، گاهی یک قبیله نابود می شد. اصل تساوی جرم و مجازات واصل شخصی بودن مجازات هیچ جایگاهی نداشت، این چنین سیستمی نمی تواند حامی حقوق محکوم باشد. اجرای علنی مجازات به کرات انجام می گرفت و نمایش مجرم در شهر امری عادی تلقی می شد.^۲

در این دوران توجه اتهام به فرد، سبب سلب بسیاری از حقوق می شد. اجرای مجازات همراه با وارد نمودن عذابی جانکاه نسبت به فرد بود. شکنجه حین اجرا، امری متداول بود. هیچ سهولت و ترحمی در اجرای مجازات اعمال نمی شد. به علت عدم حکومت قانون، اجرای مجازات، با خشونت زیاد همراه بود. در این دوران نه اجرای مجازات، که اجرای وحشیانه و بی رحمانه مجازات موضوعیت داشت. حتی اگر قرار بود فرد کشته شود، این کار بایستی در نهایت عذاب صورت پذیرد و این دشواری، پاک کننده وجود فرد از پلیدی قلمداد می شد. مرگ راحت تاثیری در رستگاری گناهکار نداشت.

1. محمد جعفر جعفری لنگرودی، ص 476

2. محمد ابراهیم شمس ناتری، بررسی تطبیقی مجازات اعدام، چاپ اول، (قم: انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، 1378)، ص 23

در دوران قبل از رنسانس، حقوق محکوم جایگاهی نداشته، متهمین به شدت شکنجه و ناعادلانه محکوم می شدند. اجرای مجازات ها همراه با آزار و اذیت محکوم، امری پسندیده بود که حتی اخلاق عمومی بر آن صحنه می گذارد. گاهی بعد از اجرای مجازات بر محکوم، مردم داوطلبانه اقدام به هتک حرمت نموده یا حین اجرای مجازات به سختتر شدن هر چه بیشتر مجازات یاری می رساندند. احترام بعد از مرگ معنایی نداشت. اعتقاد بر این بود که این فرد با اجرای مجازات باید مایه عبرت سایرین گردد، بر همین اساس مدتها جسد را در اماکن عمومی باقی می گذاردند.¹

قبل از جنبش روشنگری از آنجا که در جوامع هنوز باور آزادی به منصفه ظهور نرسیده بود، تقریباً سیاهه مجازاتها بیرحمانه و اغلب مجازات از نوع بدنی و همراه با شکنجه و آزار محکوم بود.

در جرایم ایمانی، علاوه بر مجازات مبتنی بر اعمال زور، مجازات تکفیر نیز تضییق مضاعفی را بر فرد وارد می نمود. در تکفیر صغیر که از جانب کشیش صورت می گرفت، فرد از اجرای شعائر دینی و مراسم مذهبی کلیسا محروم می شد. در تکفیر کبیر صادره از جانب شورای دینی، همبستگی حقوقی و مذهبی فرد با جامعه عیسوی قطع می شد و وی از حق دادخواهی در دادگاه کلیسا محروم بود، در حالیکه دیگران حق تعقیب وی را داشتند. حق ارث نداشت. ملاحظه می گردد که محکوم علاوه بر مجازات جرم مقرر، شخصیت حقوقی اش در جامعه متزلزل می گشت.² ضبط اموال نتیجه ای بود که همواره دامن این افراد را می گرفت. حق تصدی مشاغل دولتی از وی سلب می شد. دامنه مجازات علاوه بر محکوم به وابستگان وی تسری می یافت.

به طور کلی در سراسر قرون وسطی شاهد اعمال مجازاتهای وحشیانه و بدنی علیه محکومان هستیم، قطع و بریدن اعضا، انداختن در آب جوش، زنده سوزاندن، داغ نهادن و در حد پایین مانند

1 ویل دورانت، تاریخ تمدن، (احمد آرام؛ پاشایی؛ امیرحسین آریان پور)، (تهران: سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، 1365)، ج 9، ص 894-896

2 رنه مارتینز، تاریخ حقوق کیفری در اروپا، (محمد رضا گودرزی)، (تهران: انتشارات مجد، 1382)، ص 38